

Ղևոնդ Ալիշան

Հայ հանճար

Ո՞ր ես հայ հանճար. անցե՛ր ես, անցեր...

Հին և երկայն դարք այլևայլ բաղդով
Մեր հայ հայրենյաց վրայեն սահելով,
Սև ու սրպիտակ քողերով պատեր
Չաղվորն այն ծածկեր,
Անցե՛ր են, անցեր:

Այն աշխարհ, որ շատ աշխարհաց մայր էր,
Որ սփռեց գազգեր մինչ ի ծայր երկրի,
Արդյամբք իր հողուն, մատամբք ճարտարի
Լեցուն գրկերով տաներ ու բերեր
Չանագան բերքեր,
Անցե՛ր է, անցեր:

Այն, որ գառաջին շինվածն է կանգներ,
Սարերըն ծակեր հանց փտտած տախտակ,
Պատերով պատեր ըզծովուն հատակ,
Բերդի տակ, լերան գրլուխ գետ քաշեր,
Չանդունդ կամրջեր,
Անցե՛ր է, անցեր:

Հայրենյաց պաշտպան՝ գենքով գենք քրշեր,
Հյուսսի, հարավո դեմ դրներ վահան.

Վազեր յարևմուտս, յԱթէնս հմտական,
Հելլեն հանճարոյն դեն ըգհայն հաներ՝
Անհաղթ հոչակեր,
Անցե՛ր է, անցեր...

Թո՛ւյ... չըսե՛ք թմբկին... թո՛ւյ. թնդան սրտեր.
Հայրենյաց է տոն, հայրենյաց համբավ.
Ո՛վ լավք, ո՛վ քաջք, ձեզ վարձք հոչակեցավ.
Արյո՛ւն և քրտինք, ձեզ կապվին թագեր...
Հա՛յք, ո՞ւր արդյունք ձեր.
Անցե՛ր են, անցեր:

Պարեն պատանիք, ծիծաղին ծերեր.
Կուսանք ամոթիւածք վարդերով վառվան,
Պարկեշտ երախտյաց գովեստք բարձրացան.
Առաքինությո՛ւնք, ահա պատիվ ձեր...
Հա՛յք, դո՞ւք լոկ անտեր
Անցե՛ր եք, անցեր:...

Անցա՞ն, մարեցա՞ն, ուրեմն, հայ լուսեր...
Ա՛հ, Հայաստան, ո՞ւր քո փառքըն փայլուն.
Ո՞ւր քո ճարտարաց աշխատանքն անհուն.
Ո՞ւր քաջ և գիտուն որդվոցդ արդյունքներ.
Ո՞նց քո բյուր փառքեր
Անցե՛ր են, անցեր:...

Անցի՛ք դուք այլ սև սրտիս սև ամպեր,
Անկե՛ք հայ հողուն սև քարին վրրայն...
Ո՛հ, քանի՞ հազար կանգուն լայն ու երկայն.
Ո՛հ, ո՞նց ցեղուցեղ անձինք հոն եկեր,
Եկեր ու անկեր՝
Անցե՛ր են, անցեր:

Ըզսն գիրն Հայոց կարդացն՝ք, ազգեր.
«Կարկառ հանգրստյան տոհմի տան Հայկա,
Համարի 'նդ մեռյալս և ինքն ի քուն կա»:-
Մեռյալ չե՞ն, ուրեմն, հայ հայրենիք մեր.
Հայաստան անկեր՝
Բայց ո՛չ է անցեր:

Հա՛յ ազգ, հա՛յ հանճար, քունն է գրեզ բոներ,
Քո՛ւն թանճր և երկայն, բայց ոչ մահ անհույս.
Ո՛վ արթընցընե գազգն իմ ի նոր լույս.
Ես հազարներ տամ այնոր, տամ բյուրեր,
Որ գաչքըն բաց ըներ,
Ու չըլլա՛ր անցեր»

Ո՞վ բանա գՀայկայ աշխույժ աչուկներ.
Ո՛վ, ո՞վ կանգնե գրեզ, հանճար հայրենի...
Ե՛լ, կանգնե՛ դու գրեզ, գավակ ես երկնի.
Լո՛ւյս ծագե սրթեդ, ե՛լ, կանգնի՛ր ի վեր.
Հերիք քրնացեր.
Գիշերդ է անցեր...

Կերդնու Նահապետ, կանչե՛ ձեզ, Հայե՛ր,
Հանճարն է մեզ կյանք, ըզնա վառեցեք,
Մեժ, պգտիկ՝ այտոր սիրով վառվեցեք:...
Ծագե՛, հայ հանճար, փայլե՛ բյուր բոցեր,
Իմանան ազգեր՝
Թե Հայք չե՛ն անցեր:

1863